

De Heere Jezus gekruisigd en begraven

Periodethema: lijden, sterven en opstanding
Markus 15: 16-47

VOORAF

Bij de uitleg houden we ons aan de weergave van Markus. Zo komt de invalshoek van deze evangelist (zoals hij die geleid door de Heilige Geest mocht geven) het beste uit de verf.

a. Jezus weggeleid (Mark. 15: 16-21)

UITLEG VAN DE TEKST

De krijgsknechten leiden de Heere Jezus nu in de rechtszaal (vers 16). Vanuit Joh. 19 weten we dat Pilatus in dit alles een laatste poging doet om de Heere Jezus vrij te krijgen. Daar toont hij Jezus aan de schare, nadat de manschappen Hem hebben mishandeld. Een poging die op niets uitloopt. Markus vertelt alleen over de afstraffing door de soldaten. Zij worden bijeengeroepen. Het gaat om de wacht die direct ter beschikking stond van de stadhouder, waarschijnlijk tussen de tweehonderd en vijfhonderd mannen. De soldaten kennen de aanklacht. Ze kleden Hem aan als een Koning door Hem een purperen mantel om te doen en een doornenkroon op te zetten (vers 17). Het hout wordt normaal gebruikt als 'brandhout'. Het toont de minachting van de soldaten. Het is opvallend dat het gaat om een kroon van doornen, terwijl de aarde na de zondeval 'doornen en distels' begint voort te brengen. Zo draagt de Heiland al een teken van de zonde op Zijn hoofd.

Nu wordt hij een voorwerp van spot (vers 18). Ze gaan voor Hem staan en groeten Hem, als was Hij werkelijk een Koning. Letterlijk spelen ze met Hem (vers 19). Ze spugen in Zijn gezicht en slaan Hem. De soldaten lijken goed op de hoogte van de gebeurtenissen rondom de Heere Jezus. Het lijkt als-

of ze op hun manier de glorieuze intocht in Jeruzalem willen herhalen. Ze vallen op hun knieën en aanbidden Hem. Bij Johannes lezen we dat het gaat om een zware, lichamelijke afstraffing waarbij op wrede wijze de spot met Jezus wordt gedreven. Aan het eind (vers 20a) nemen ze hem de mantel af en trekken ze Hem Zijn kleren weer aan. Nu wordt Hij uitgeleid om te worden gekruisigd (vers 20b).

Markus vermeldt dat onderweg Simon van Cyrene (vers 21) gedwongen wordt om Jezus' kruis te dragen. Hij wordt aangeduid als de vader van Alexander en Rufus. Mogelijk, veronderstelt Markus, zijn zij bekend bij zijn lezers. Over een Rufus lezen we in Rom. 16: 13. Het is niet zeker dat het om deze Rufus gaat.

Vaak is gedacht dat Simon van Cyrene het kruis over moest nemen, omdat Jezus te verzwakt is om Zelf het kruis verder te dragen. De Bijbel geeft geen grond aan die gedachte. Aan het kruis blijkt Hij kracht te hebben (vers 39) en is men verbaasd over Zijn sterven. Ook lijkt het niet aannemelijk dat de soldaten, die Hem eerst wreed hebben behandeld, nu vol zorg over Hem zouden zijn. Toch zijn het de soldaten die Simon deze taak opleggen. Het lijkt erop dat ze verder gaan met hun spel. Hij is toch de Koning van de Joden? Dan moet een Jood voor 'zijn Koning' het kruis dragen. Zo krijgt Hij een 'gevolg' zoals in hun ogen bij deze Koning past. Dit alles staat in het teken van het bespotten van de Heiland.

Ondertussen komt het kruis terecht op een schouder waar het kruis hoort. De Heere Jezus heeft niet gezondigd en het vloekhout past niet op Zijn schouder. Simon staat in zekere zin model voor ons allen. Wij hebben gekruisigd en deze spot en

het doodsvonnissen hebben wij verdiend. Zonder het te weten leggen de soldaten het kruis op 'de goede schouders'. Het is een wonder van genade dat de Heere Jezus straks weer gewillig het kruis overneemt.

TER OVERWEGING

Nauwkeurig tekent Markus de spot en mishandeling door de soldaten. Het is goed om hier terughoudend met de kinderen over te spreken, terwijl toch naar voren mag komen dat hier sprake is van groot onrecht. Door de zondeval zijn spot, mishandeling en de dood in ons bestaan gekomen. Dat alles wordt hier door onze Heiland gedragen (zie ook Jes. 53: 3-7).

Markus spreekt alleen over de gedragingen van de soldaten. Over de Heere Jezus zegt Hij niets. Deze ondergaat blijkbaar zwijgend dit alles. We mogen de kinderen erop wijzen dat Hij Jes. 53: 7 in vervulling doet gaan, waar wordt gesproken over het lam dat ter slachting wordt geleid en zijn mond niet opendoet. Jezus laat het gebeuren omdat Hij weet dat, wanneer Hij de hele Schrift vervult, er redding is voor zondaren. Om deze dingen mogen we de Heere Jezus aanbidden, niet als de krijgsknechten, maar in diepe verwondering en dank. Heel even ligt het kruis waar het hoort, op de schouders van een zondig mens. Met de kinderen kunnen we spreken over Simon van Cyrene die als het ware mij representeert als hij het kruis op zijn schouders krijgt. Dat hadden hij en ik werkelijk verdiend.

b. Jezus gekruisigd (Mark. 15: 22-28)

UITLEG VAN DE TEKST

De Heere Jezus wordt zonder omwegen naar de executieplaats gebracht. Golgotha is een Aramese benaming en betekent schedel. Markus geeft de toevoeging 'plaats' (Grieks 'topon'). Het is niet gezegd dat 'schedel' refereert naar de vorm van de heuvel (er wordt niet gesproken in de Bijbel over een heuvel). Het gaat blijkbaar om een bekende plaats buiten de muren van Jeruzalem. Hij krijgt wijn aangeboden (vers 23) die Hij weigert. Weer lijkt het te gaan om spot van de soldaten. Nu de 'Koning' op de plaats van bestemming is aangekomen, biedt men Hem een beker wijn aan, zoals een koning dat mocht verwachten na een reis. De Heere Jezus weigert mee te werken aan deze vertoning. Het is Hem volle ernst.

Dan wordt Hij gekruisigd (vers 24a). Dit is een Romeinse vorm van executie, Joden waren gewoon mensen te stenigen. De Heere Jezus is waarschijn-

lijk eerst gebonden op het kruis en aansluitend zijn de nagels door Zijn handen en voeten heen geslagen. Door het voortdurend hangen aan het eigen gewicht en het zeer langdurige stervensproces, was dit een uitzonderlijk wrede vorm van executie. Bijbels gezien betekent gehangen worden aan een 'hout' een vloek (Deut. 21: 23 en Gal. 3: 13).

Ze hadden Hem ontdaan van Zijn kleding (vers 24b) en nu werpen ze daarover het lot. Bij Zijn leven worden Zijn schamele bezittingen verdeeld, alsof Hij er al niet meer is. Johannes beschrijft dit uitvoerig. Niet alleen hangt de Heere Jezus zonder kleren, daarnaast heeft dit gebeuren een lijn die wijst naar onze zondeval. De eerste genadegave van God na de val is dat Hij kleren maakt voor Adam en Eva. Hier, aan het kruis, is Jezus deze genadegave ontnomen. Er is nu werkelijk voor Hem geen genade meer.

Markus geeft aan op welk tijdstip de kruisiging plaatsvond (vers 25). Het was de derde ure (negen uur 's morgens). Boven het kruis staat geschreven 'Jezus, de Nazarener, de Koning der Joden' (vers 26). Dit heeft een diepe betekenis: Jezus de Koning, Die sterft in de plaats van en voor Zijn onderdanen!

Hij hangt tussen twee misdadigers (vers 27). Letterlijk: 'rovers' (Grieks lesteis van leizomai = roven). Hij wordt zo met de 'overtreders geteld' (zie Jes. 53: 12). Hij hangt ingeklemd tussen misdadigers, als was Hij hun leider, lid van hun bende. In vers 28 wijst Markus erop dat dit de vervulling is van de Schrift. Letterlijk: Hij werd met de wettelozen gerekend. Hij maakt, zegt Markus, de schriften vol. Het lijkt alsof Hij roemloos ten onder gaat, hier tussen de misdadigers. De werkelijkheid is dat Hij iedere letter van de profetie tot vervulling brengt.

TER OVERWEGING

Sober vertelt Markus hoe de Heere Jezus Zijn executie ondergaat. Goede Vrijdag is de betaaldag van de kerk. Hier wordt de Enige op aarde, Die niet onder de vloek leeft, gehangen aan het vloekhout, zodat allen die vloekwaardig zijn in Hem gezegend kunnen worden. Hij ondergaat de spot en zelfs dat Hem elke genade ontzegd wordt. Toen we ontdekten dat we naakt waren, gaf de Heere ons kleding tot bedekking. Deze eerste genadegave wordt Hem ook ontnomen. Hem wordt alle genade ontnomen, zodat wij door Hem genade kunnen ontvangen.

Hij neemt vrijwillig Zijn plaats in tussen misdadigers. We kennen genoeg mensen bij wie wij niet gerekend willen worden. 'Bij die hoor ik niet', zeggen we. In Zijn liefde laat de Heere Jezus Zich tot misdadigers rekenen. Hij redt er zelfs één terwijl Hij daar hangt (Luk. 23: 43).

c. Jezus bespot en gestorven (Mark. 15: 29-39)

UITLEG VAN DE TEKST

Niet alleen de soldaten bespotten Hem (vers 29). Het gaat niet om mensen die speciaal voor de executie gekomen zijn, maar om 'voorbijgangers'. Ze roepen Hem toe vol ironie toe. 'U bent toch Dege-
ne Die in drie dagen de tempel zou afbreken en opbouwen? Red Uzelf' (vers 30). Men geeft Hem de raad om van Zijn Goddelijke kracht gebruik te maken. Daarbij gaan ze ervan uit dat Hij die mogelijkheid niet heeft. Markus noemt het laster en dat is het. De overpriesters en Schriftgeleerden roeren zich ook (vers 31). Ze spreken niet rechtstreeks tot de Heere Jezus, maar wel zo dat Hij en de omstanders het horen. Ze hebben Hem aangeklaagd, veroordeeld en overgeleverd aan Pilatus. Nu lasteren ze Hem. Hun woede is tegenover Hem niet bevredigd.

Het is bijzonder dat ze erkennen dat Hij anderen heeft verlost. Daar konden ze niet omheen. Maar ze zeggen, dat Hij pas echt iets bewijst als Hij Zichzelf verlost. Hier wordt een excuus gevonden om Zich van Zijn wonderen (die ze niet konden ontkennen) en daarmee ook van Zijn prediking niets aan te trekken. Als Hij niet Zichzelf verlossen kan, is Hij niet de Christus (vers 32). Ze willen zien en zeggen, dan te geloven. Deze uitspraak klinkt bekend. Hoe velen zeggen ook in onze tijd niet 'eerst zien en dan geloven'. De kern van geloof is nu juist dat het een bewijs is van de dingen die we niet zien (Hebr. 11: 1). De misdadigers die met Hem gekruisigd waren, bespotten Hem ook.

Dan verdwijnt op het zesde uur (twaalf uur 's middags) het licht van de zon (vers 33). De duisternis is over de hele aarde tot aan de negende ure. Er kan geen sprake zijn van een normale zonsverduistering (het is volle maan). In Amos 8: 9-10 staat dat het op klaarlichte dag donker zal worden. Opnieuw gaat een deel van de Schrift in vervulling. Na het terugtrekken van mensen trekt de Vader Zijn handen af van Zijn Zoon. Er daalt geen engel meer neer (Luk. 22: 43). De hemel sluit zich voor Hem. Dat wordt geaccentueerd door wat de Heere Jezus roept (vers 34). *Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten*. De eerste regel van Ps. 22 citeert Hij. Hij roept in het Aramees en Markus gaf daarbij ook de vertaling. In Zijn moedertaal roept het Kind om Zijn Vader. Nu komt de volle omvang van de kruisiging naar voren. Hangend in de lucht wordt iemand geen plaats meer gegund op aarde. Voor de Heere Jezus kwam daarbij dat op dit moment er ook geen plaats meer voor Hem is bij Zijn Vader. Het is zoals aan het begin van Zijn leven (geen plaats in de herberg Luk. 2: 7). Daarbij maakt deze uitroep duidelijk dat het God Zelf is, Die hier Zijn Zoon overgeeft.

Jezus uitroep leidt tot een reactie onder de omstanders (vers 35). Sommigen denken dat Hij Elia roept. Eén van hen steekt Hem een spons zure wijn toe (vers 36). Uit de woorden van de man kunnen we opmaken dat hij de Joodse gedachte kende dat Elia eerst moet komen, wil de Messias komen. Weer wordt er spottend gesproken. Er is geen moment van terughoudendheid bij de soldaten.

Dan is het de tijd van Zijn sterven (vers 37). Hij roept met grote stem. Het maakt duidelijk dat Hij nog kracht heeft en geeft Zijn geest in de handen van Zijn Vader. Hij legt Zijn leven af (Joh. 10: 18). Nu daalt Hij af in de diepte. Hij sterft. Hij, Die het Leven is, legt het leven af. Wie zal dit begrijpen? In verwondering zien we Hem dit doen en we danken Hem er om. Ook de tekenen rondom Zijn sterven zijn opvallend. Markus vermeldt alleen het scheuren van het voorhangsel in de tempel. De Schrift laat ons hierin zien dat door het sterven van de Heere Jezus, de weg naar de Vader (de weg tot in het heiligdom) geopend is. Tevens verandert door dit alles de eredienst. De HEERE God dienen op de wijze van het Oude Testament wordt hierdoor afgesloten (zie ook Hebr. 8 en 9). De hoofdman over honderd is diep onder de indruk (vers 39). Hij komt tot de erkenning waar het Evangelie mee begint. Markus vertelt direct dat het gaat over de Zoon van God. Daarna lijkt het alsof je als lezer zelf moet ontdekken dat dit de waarheid is. De hoofdman komt tot die erkenning. Het zien van dit alles (de tekenen, de woorden), maar vooral het gegeven dat deze Mens eerst luid roept en daarna Zelf het leven loslaat, brengt de man tot het inzicht. 'Waarlijk, deze Mens was Gods Zoon. Hier komt na de misdadiger (zie Luk. 23) een heiden tot de erkenning die velen van het Joodse volk niet over hun lippen kregen. Hij prijst God in dit alles. Hier wordt de lof gezongen bij het kruis. Dat vraagt navolging.

TER OVERWEGING

Markus legt de nadruk op de bespottung van de Heere Jezus. Echt iedereen (de soldaten, de voorbijgangers, de Schriftgeleerden en de andere kruiselingen) doet mee. Zo is het nog. Wie niet voor de Heere Jezus is, is tegen Hem. Dat kan gaan om jongeren en ouderen. Mensen van buiten de gemeente en helaas van binnen de gemeente. De kinderen maken mee dat spottend over de Heere Jezus wordt gesproken. De Heere Jezus wordt door iedereen verlaten. Ook door God Zijn Vader. De duisternis doet denken aan de 'buitenste duisternis' waarover de Heere Jezus Zelf gesproken heeft (Matth. 22: 13). Het is de plaats waar het licht van God niet schijnt en waar roepen tot de Hem geen zin meer heeft. Het is de totale Godverlatenheid. Woorden tekort om te beschrijven wat dit betekend heeft. We begrijpen het niet. Dit weten we: deze stap heeft de Heere Jezus genomen voor onze zonden.

Markus laat zien dat de Heere Jezus Zelf het moment van Zijn sterven kiest. Het is goed om de kinderen uit te leggen dat het sterven niet iets is wat de Heere Jezus overkomt. Hij sterft, omdat Hij dat wil. Heerlijk is de reactie van de hoofdman. Het zien van deze dingen brengt hem (heiden op grote afstand van God) tot een geloofsbelijdenis. Hier brengt de Heilige Geest twee mensen, de misdadiger en de hoofdman die op grote afstand stonden, in korte tijd aan de voeten van de Heere Jezus. Die kracht en macht heeft de Heilige Geest vandaag nog. Voor de kinderen en voor ons!

d. Jezus begraven (Mark. 15: 40-47)

UITLEG VAN DE TEKST

Van een afstand hebben volgelingen van de Heere Jezus toegekeken (vers 40). Dat was hun rol in dit alles. Toekijken zonder iets te kunnen doen. Expliciet worden de vrouwen genoemd die bij de begrafenis en straks bij de opstanding nadrukkelijk aanwezig zijn (vers 40, 41, 47 en 16: 1). Markus noemt hun namen. Zij treden op de voorgrond. Zij zijn getuigen van Zijn sterven, begrafenis en opstanding. Het maakt duidelijk dat we niet te maken hebben met een legende, maar met feiten die ons gerapporteerd zijn door getuigen. Hier met name genoemd. Lezers uit die tijd konden hen bij wijze van spreken opzoeken en er met hen over spreken. Het zijn vrouwen die de Heere Jezus al zijn gevolgd vanuit Galilea (vers 41).

Het wordt avond (vers 42). Opvallend is dat een man 'die tot nu toe op afstand was gebleven' (vers 43) naar voren treedt. Het is Jozef van Arimathea. Hij is een raadsheer (lid van het Sanhedrin) en wordt omschreven als een goed en rechtvaardig man. Hij treedt uit de schaduw. Lukas maakt duidelijk dat Jozef niet had ingestemd met de gang van zaken (Luk. 23: 51). We zouden zeggen: hij had tegengestemd bij het vonnis. Zijn omschrijving doet denken aan die van Simeon (Luk. 2: 25). Lukas vermeldt niet de naam van Nicodémus, zoals Johannes dat doet. Hij gaat naar Pilatus en begeert het lichaam van de Heere Jezus (vers 43). Hij is iemand die het Koninkrijk van God verwacht (zijn handelingen laten zien, dat ook hij tot de erkenning is gekomen dat de Heere Jezus de Messias is). Het geeft verwondering bij Pilatus (vers 44). Is deze Veroordeelde al gestorven? Hij wil zeker weten dat de executie heeft geleid tot de dood en roept daarom de hoofdman over honderd (vers 45). Die bevestigt het en dan wordt Jezus' lichaam overgedragen aan Jozef van Arimathea.

Hij geeft Hem de 'laatste eer' (vers 46). Hij wikkelt Hem in een fijn lijnwaad en legt Hem in een graf

waarin nog nooit iemand gelegen had. Bijzonder is het dat op deze manier duidelijk is waar de Heere Jezus begraven is. Zo zal Zijn opstanding bekend worden als de vrouwen later Zijn graf bezoeken. Hier is God aan het werk Die elk detail laat invullen. Het speelt zich af vlak voor het aanbreken van de sabbat (vers 42). Het hoogst noodzakelijke wordt direct gedaan, maar vanwege de aanstaande sabbat blijven dingen achterwege. Balseming en andere verzorging van het lichaam is nu niet aan de orde. De vrouwen zijn getuige van de dingen (vers 47). Ze nemen de situatie in zich op en beginnen met het treffen van voorbereidingen voor het werkelijk afleggen van Zijn lichaam. Dat kunnen ze nu niet meer doen. Wonderlijk als je bedenkt dat vanwege de sabbat de Heere Jezus nu 'met rust wordt gelaten' om straks te kunnen opstaan en deze vrouwen dat zullen ontdekken. Zo gaat de Heere in dit alles Zijn weg en leidt Hij het naar de heerlijke dag waarop ze zullen zeggen: 'de Heere is waarlijk opgestaan en is van Simon gezien' (Luk. 24: 34).

TER OVERWEGING

Met de kinderen kan worden besproken dat de Heere Jezus alleen de Heiland is en dat Hij hun Heiland wil zijn! 'Groten' uit het Koninkrijk (Petrus, Johannes, Maria enz.) kunnen slechts toekijken. Geen 'heilige' draagt op welke manier bij aan onze redding, dat doet Jezus alleen.

De feiten worden ons overgeleverd door ooggetuigen. Hoewel ze van 'verre' staan, wordt wel duidelijk dat ze alles hebben gezien. De Bijbel geeft ons 'geen kunstig verdichte fabelen' (2 Petr. 1: 16) maar levert ons verslagen van mensen die erbij waren. Het is goed om de kinderen duidelijk te maken dat ze uit kunnen gaan van de 'feiten' die Gods Woord hen voorhoudt.

Het is bijzonder om te zien hoe Jozef van Arimathea nu uit de schaduw treedt en door zijn daden kenbaar maakt wat hij gelooft. De kracht die uitgaat van het lijden en sterven wordt zichtbaar in hem. Met de kinderen kan worden gesproken over het gegeven dat we soms met de mond, maar meer nog met de daad mogen (kunnen) laten zien dat we bij de Heere Jezus horen. Jozef is niet bekend geworden om wat hij zei, maar om wat hij deed voor zijn Heiland.

Bijzonder in deze geschiedenis is de leiding van God de Vader tot in ieder detail. De vrouwen mochten hem niet balsemen en klaarmaken voor een langdurig verblijf in het graf, want Hij zou er niet lang blijven. Ze moesten terugkeren om het lege graf te vinden en die terugkeer was noodzakelijk, omdat de sabbat aanbrak. Zo bestuurt de Vader alle dingen en leidt het zo dat niets verborgen blijft wat Hij verkondigd wil zien, opdat wij daardoor zalig worden.

GELOOFSLEER

Paulus schrijft in 1 Korinthe 2: 2 'ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus en Dien gekruisigd.' Zo centraal staat de kruisdood van Christus! Het is het kernpunt, samen met de opstanding, van ons geloof. De Nederlandse Geloofsbelijdenis verwoordt het zo: 'daarom zeggen wij terecht met Paulus: *'... wij achten alle dingen voor drek, om de uitnemendheid van de kennis van Christus Jezus onze Heere.* Wij vinden allerlei vertroosting in Zijn wonden en hebben niet van node enig ander middel te zoeken of uit te denken om ons met God te verzoenen, dan alleen *deze enige offerande, eenmaal geschied, door welke de gelovigen in eeuwigheid volmaakt worden'* (NGB artikel 21).

